

HELENİZMİN OLUŞUMUNUN SOSYAL YAPI TEMELLERİ

Ferruh Dinçkal

Helen uygarlığının oluşumu ve gelişimi tarihin tanıdığı bir şanstır. Bu uygarlığı oluşturan kültür birleşimi ve coğrafik konumun önemi ona bu şansı tanımıştır. Bu çevredeki tüm uluslar ilkel denecek yaşam tarzı sürerken bu uygarlık topraktan fıkkırcasına gelişmiş ve sonra bugün Batı uygarlığı dediğimiz uygarlıklara temel olmuştur. Peki, bu uygarlık nasıl gelişti?

Gerçekte Helen uygarlığı, Mezopotamya rahiplerinin topladığı bilgiler, Sümerlerin, Babilin kültürü, Mısır uygarlığının bütün değerlerinin Anadolu'ya ve adalara yüzyıllardır akışı, buradaki kültürlerle özünlenerek biriktirilmiş olan bilgi hazinesini kullanma fırsatı bulmuştur.

Helenler gelişmelerinin tabii kaynağı olan denizden yararlanma imkânını sonuna kadar akıllıca kullanarak ticaret merkezi oldular. Bu uygarlığın köklerini oluşturan Akhaların savaşçılığı (Akhalar: M.Ö. 2000'li yıllarda Orta Avrupa'dan gelerek Yunan yarımadasına yerleşen kavimlere verilen genel isimdir. Bu kavimler M.Ö. 1600 yıllarında o çağın en güçlü devletlerinden biri olan Giritlilerin etkisinde kalmıştır. Akhalar M.Ö. 1200 yıllarından itibaren batıdan gelen Dor kabilelerinin etkisi ile Anadolu'ya göçe zorlandılar. Bu da Troya savaşı başta olmak üzere birçok savaşa sebep oldu. İon'ların yaşama sevinci, bilimsel düşünceleri (İonlar: Anadolu'nun Batı bölgesinde oturan, bilimsel, özgür düşünceye yatkın ve yeniliklere açık özgür Anadolu halkı. İonyalılar Helen uygarlığının gelişmesinde bu bağlamlarda geniş ölçüde etkili olmuşlardır) ile Dor'ların mistik yanlarıdır (Dor: M.Ö. 13. yüzyıl sonlarına doğru Balkan Yarımadasının Güney-Batı kısmını işgal eden kavimdir. Akhalara göre genç ve dinç olan bu kavim kendilerinden önce Yunanistan'a yerleşen Akhaları yenerek Peleponnes'e yerleştiler. Bu istiladan sonra yerleşik eski halkın bir kısmı köleleştirildi, diğer kısmı Anadolu'ya göç etti.)

Helenizmi incelemek için detaylı, çok geri gitmemize gerek olduğunu sanmıyorum. Çünkü Hesiodos'un (M.Ö. 7. yüzyılda yaşamış, babası Anadolu'dan göç etmiş Yunan şairi. *Theogonia* ile *İşler ve Günler* isimli iki eseri olan bu şair Homeros gibi Mitolojik Tanrıları ve onların görev ve vasıflarını belirlemiştir.) M.Ö. 7. yüzyılda "*Ey Perses, sen de halka kulak ver, azgın olma*" diye haykırışı ve yaklaşık yüzyıl sonra Solon'un (M.Ö. 6. yüzyılda Athenai'da sosyal ve siyasi reformları gerçekleştiren devlet adamı) "Halkın başındakilerin düşündükleri hep haksızlık. Bu haksızlıkları yüzünden onları büyük acı bekliyor" demesi bize sosyal yapıda bu dönemler arasında değişen hiçbir şeyin olmadığını anlatıyor.

Yunan anakarasının doğasından oluşan zor şartlar nedeni ile önceleri *Polis* denilen şehir devletleri kuruldu. Mora yarımadasının engebeli yüzeyi, kentler arası koyduğu aşılması zor engeller, bu yörenin güçlü bir kralın egemenliği altına girmesini önledi. Ve bu şehir devletleri birbirlerinden ve yukarıda belirttiğimiz kültürlerinden etkilenerek kendi kendilerine geliştiler.